

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа»
«Електронний конструктор уроку»

РОЗДІЛ X. ОСНОВИ ЦІВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Урок 10.18. ОЦЗ

Тема 4-3. Заходи з ліквідації наслідків зараження. Спеціальна обробка та її призначення. Заходи повної та часткової обробки. Поняття про дезактивацію, дегазацію та дезінфекцію. Особиста гігієна в умовах зараження

Мета

Навчити дотримуватися порядку проведення спеціальної обробки.

План уроку

1. Проведення спеціальної обробки.
2. Порядок проведення часткової санітарної обробки.
3. Порядок проведення повної санітарної обробки.
4. Поняття про дезактивацію, дегазацію та дезінфекцію.

1. Проведення спеціальної обробки

Спеціальна обробка — складова частина ліквідації наслідків радіаційного, хімічного, бактеріологічного забруднення, проводиться з метою відновлення готовності техніки, транспорту й особового складу формувань до виконання своїх завдань із проведення рятуувальних робіт.

Спеціальна обробка включає: санітарну обробку особового складу, дезактивацію, дегазацію, дезінфекцію.

Санітарна обробка — ліквідація з особового складу радіоактивних речовин, знешкодження та видалення отруйних речовин і бактеріологічних засобів.

Дезактивація — знищення радіаційних речовин із забруднених поверхонь до допустимих розмірів зараження, безпечних для людини.

Дегазація — знешкодження забруднених об'єктів шляхом руйнування (нейтралізації) чи знищення отруйних речовин.

Дезінфекція — знищення заразних мікробів і руйнування токсинів на заражених об'єктах.

Залежно від обставин, часу, засобів спеціальна обробка поділяється на часткову і повну.

Часткова спеціальна обробка проводиться силами особового складу формувань і населення самостійно. Повна спеціальна обробка здійснюється силами штатних невоєнізованих формувань.

2. Порядок проведення часткової санітарної обробки

Часткова санітарна обробка проводиться особовим складом формувань, робітниками та службовцями об'єктів, населенням у всіх випадках, коли встановлений факт радіоактивного, хімічного або біологічного забруднення.

Вона може проводитися багаторазово, без зупинки виконання завдання, за розпорядженням командира (начальника), а населенням — самостійно.

При зараженні РР обробка містить у собі механічне видалення радіаційних речовин із відкритих частин тіла, зі слизистих оболонок очей, носа ротової порожнини, одягу, спорядження й одягнутих засобів індивідуального захисту. Вона проводиться після зараження безпосередньо в зоні радіаційного зараження та повторюється після виходу із зони зараження.

При проведенні часткової санітарної обробки в зоні радіоактивного зараження загальновійськовий захисний комплект не знімають. Спочатку слід пртерти, обмести або обтрусити забруднені засоби захисту, одяг, спорядження і взуття, а потім усунути радіаційні речовини з відкритих частин рук і шиї. Коли особовий склад опинився в зараженій зоні без засобів захисту, то після часткової санітарної обробки слід їх одягнути. При проведенні часткової санітарної обробки на незараженій місцевості дотримуються такої послідовності:

- знімають засоби захисту шкіри й обтрушуєть їх чи протирають ганчіркою, змоченою водою (dezактивуючим розчином);
- не знімаючи протигаза, обтрушуєть або обмітають радіоактивний пил з одягу (коли є можливість, то верхній одяг знімають і витріпують);
- обмивають чистою водою відкриті частини тіла, потім маску протигаза;
- знімають протигаз і старанно миють водою обличчя;
- прополіскують рот і горло.

Якщо не вистачає води, відкриті частини тіла і маску протигаза протирають воловою ганчіркою, яку змочують водою з фляги.

При зараженні краплиннорідкими отруйних речовин необхідно, не знімаючи протигаза, негайно провести обробку відкритих шкірних покривів, забруднених ділянок

одягу, взуття, спорядження і маски протигаза. Така обробка проводиться з використанням індивідуального протихімічного пакета (ПП-8), причому краплі потрібно зняти протягом 5 хв. після попадання.

Коли дозволяють обставини, спорядження й одяг знімають, старанно протирають підручними засобами, а потім витрушуують. Знімати та одягати одяг треба так, щоб відкриті частини тіла не торкалися до зовнішньої забрудненої поверхні. Потім рідиною з індивідуального протихімічного пакета обробляють маску протигаза. За відсутності індивідуального протихімічного пакета для часткової обробки можна застосувати воду з фляги та мило.

Замість індивідуального протихімічного пакету можна також користуватися 3 %-вим розчином перекису водню та 3 %-го їдкого натрію (за відсутності їдкого натрію його можна замінити силікатним клеєм у тій же кількості).

У жодному разі не можна користуватися для часткової санітарної обробки шкіри розчинниками (діхлоретан, бензин, спирт), оскільки це посилює важкість ураження (отруйних речовин розчиняється в розчинниках, розподіляється на більшій площі, значно легше проходять крізь шкіру).

3. Порядок проведення повної санітарної обробки

Повна санітарна обробка собі полягає в обмиванні тіла людини теплою водою з милом з обов'язковим змиванням білизни та одягу.

Мета обробки — повне знезаражування від радіаційних речовин, отруйних речовин і бактеріологічних засобів одягу, взуття, поверхні тіла. Повній санітарний обробці підлягає особовий склад формувань, робітники, службовці та евакуйоване населення після виходу з осередку ураження (зони зараження).

Обробку потрібно проводити не пізніше 5 год. після забруднення. Через 12 год. здійснювати обробку немає сенсу. Одяг слід замінити, якщо після його обтрушування залишкове радіоактивне зараження перевищує допустиму величину.

При забрудненні крапельно-рідинними отруйними речовинами необхідно негайно провести часткову санітарну обробку; наступне обмивання теплою водою з милом не захищає від ураження отруйними речовинами та необхідності в її проведенні немає. Заражений одяг потрібно змінити у максимальну короткий термін.

При зараженні бактеріологічними засобами повній санітарний обробці підлягає весь особовий склад, який знаходився у районі дії бактеріологічного забруднення, незалежно від того, чи використовувалися засоби індивідуального захисту та проводилася часткова

санітарна обробка. Повна санітарна обробка в цьому випадку полягає в знезаражуванні дезінфікуючими розчинами відкритих частин тіла з наступним миттям людей теплою водою з милом. Одночасно з промиванням обов'язково проводиться дезінфекція забрудненого одягу чи його заміна.

Техніка, майно, одяг, місцевість, продукти харчування, вода, забруднені радіоактивними речовинами, підлягають дезактивації. При частковій дезактивації техніки та одягу видаляють радіоактивні речовини з усієї поверхні методом обмітання чи обтирання.

4. Поняття про дезактивацію, дегазацію та дезінфекцію

Повна дезактивація здійснюється такими методами:

- змітання радіоактивного пилу віниками, щітками тощо;
- змивання радіаційних речовин дезактивуючим розчином, водою і розчинниками з одночасною обробкою забрудненої поверхні щітками дегазаційних машин і приладів;
- змивання радіоактивних речовин струменем води під тиском;
- знищення радіоактивних речовин газо-крапельним потоком;
- знищення радіоактивних речовин шляхом витиранням забрудненої поверхні.

Метод дезактивації вибирається відповідно до виду забруднення. Суть дезактивації, таким чином, полягає у відриванні радіоактивних частин від поверхні та знищенні їх з оброблених об'єктів.

Дегазація може проводитися хімічним, фізико-хімічним і фізичним способами.

Хімічний спосіб базується на взаємодії хімічних речовин з отруйними речовинами, внаслідок чого створюються нетоксичні речовини. Цей спосіб дегазації здійснюється протиранням зараженої поверхні дегазаційними розчинами або обробкою їх водними кашками (хлорне вапно).

Фізико-хімічний засіб заснований на змиванні отруйних речовин із забрудненої поверхні за допомогою миючих засобів або розчинників. Для цього використовуються пральні порошки та інші миючі засоби у вигляді водного розчину (влітку) або розчину в аміачній воді (взимку).

При дегазації розчинниками отруйні речовини не знешкоджуються, а розчиняються і видаляються із зараженої поверхні разом із розчинником. Розчинниками можуть бути: бензин, газ, дизельне пальне, діхлоретан, спирт.

Фізичний засіб заснований на випаровуванні отруйних речовин із зараженої поверхні та частковому їхньому розчиненні під дією високотемпературного газового потоку. Проводиться за допомогою теплових машин.

Дезінфекція може здійснюватися хімічним, фізичним, механічним і комбінованим способами.

Хімічний спосіб — знищення хвороботворних мікробів і руйнування токсинів дезінфікуючими речовинами — основний спосіб дезінфекції.

Фізичний спосіб дезінфекції — кип'ятіння білизни, посуду та інших речей. Використовується, в основному, при кишкових інфекціях.

Механічний спосіб здійснюється такими ж методами, що й дегазація, передбачає видалення зараженого ґрунту або використання мастил.

Контрольні питання

1. Що таке спеціальна обробка і для чого вона проводиться?
2. Порядок проведення неповної санітарної обробки.
3. Які існують способи проведення дегазації?

Презентацію створено за допомогою комп’ютерної програми ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»

© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2015

Джерела:

Пархомчук В. В. Усі уроки до курсу «Захист Вітчизни». 10–11 класи / В. В. Пархомчук. — Х.: Вид. група «Основа», 2011. — 400 с. — (Серія «Усі уроки»).